

59
17. ágúst

14. gr.
Brot gegn reglugjörð þessari varða sektum frá 10—200 kr., nema þar sem öðruvísi er ákveðið hjer á undan. Allar sektir renna í sveitarsjóð þess hrepps, þar sem brotið er framið.

15. gr.
Með mál, sem rísa út af brotum á reglugjörð þessari, skal farið sem með önnur opinber lögreglumál.

16. gr.
Með reglugjörð þessari er úr gildi numinn I. kafli reglugjörðar um eyðing refa og fjallskil í Dalasýslu, frá 6. ágúst 1912.

Reglugjörð þessi, sem sýslunefnd Dalasýslu hefur samið og samþykkt samkvæmt lögum nr. 48, 28. nóvember 1919, staðfestist hjermeð til að öðlast gildi 1. september 1923 og birtist þeim til eftirbreytni, sem hlut eiga að máli.

Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið, 17. ágúst 1923.

Vigfús Einarsson.

Páll Pálmason.

60
17. ágúst

FJALLSKILAREGLUGJÖRÐ

fyrir

Dalasýslu.

I. kafli.

Um sauðfjármörk.

1. gr.

Sjerhver sauðfjáreigandi er skyldur að hafa glögt eyrnamark á fje sínu, og brennimerkja alt sitt hyrnda fje með sýslu- og hreppsrennimarki.

Ef kindur koma fyrir í haustleitum með óglöggu marki, skulu þær seldar í skilarjett, þar sem þær koma fyrir, sbr. 24. gr., nema einhver geti sannað eignarrjett sinn á þeim með áreiðanlegra manna vitnisburði.

2. gr.

60

Sjerhver fjáreigandi er skyldur að láta prenta mark sitt þegar markaskrá er prentuð, og borga sýslusjóði prentun þess. 17. ágúst

Markaskrá fyrir sýsluna skal prenta 5. til 10. hvert ár. Skulu hreppsnefndir annast um að safna öllum eyrna- og brennimörkum í hreppnum og rita þau greinilega á skrá eftir stafrófsröð. Skulu þær sendar manni þeim, er sýslunefnd hefur falið að búa markaskrána undir prentun.

II. kafli.

Um notkun upprekstrarlands.

3. gr.

Ef einn eða fleiri jarðarabúendur í hreppi óska þess, skal hreppstjóri skyldur til að láta kjósa 3 menn í nefnd, er kallast ítölunefnd, á næsta hreppaskilapingi. Hlutverk þessarar nefndar er að meta, hve margt sauðfje megi vera í fjallöndum og heimahögum hreppsins. Kjörgengir í nefndina eru allir búendur hreppsins. Oddamann má kjósa utan hrepps.

4. gr.

Ef ítölunefnd kemst að þeirri niðurstöðu að ekki sje til nægilegt sumar gönguland fyrir sauðfje hreppsúa, skal hreppsnefnd útvega upprekstrarland innan hrepps eða utan, fyrir fje þeirra, sem ekki hafa nóg land; þó er þeim, er upprekstrarland vantar heimilt að útvega sjer það sjálfir, ef þeir tilkynna það hreppsnefndinni fyrir 1. apríl árlega og reki svo fjenaðinn þangað að vorinu; að öðrum kosti borgi hann upprekstur til hlutaðeigandi hreppsnefndar samkv. 7. gr.

5. gr.

Ef einhverjum þykir of- eða vantalið í heima- eða fjallland sitt eða annara, utan- eða innanhrepps, má hann gjöra um það skriflega umkvörtun til sýslumanns, er þá kveður einn mann í yfirítölunefnd ásamt 2 öðrum, er kærandi og samanburðarmaður hans tilnefna. Ef kærandi tekur mörg lönd til samanburðar, eða ekkert land, velur hreppsnefndin 3. mann í nefndina. Yfirítölunefnd leggur fullnaðarúrskurð á málið. Nefndin á heimtingu á þóknun fyrir starf sitt, og skal hún greidd úr sveitarsjóði ef kærandi vinnur málið, ella af kæranda.

6. gr.

Í þeim hreppum, sem að álitu ítölunefndar hafa aðeins fjallönd fyrir innanhreppsþje, er öllum bannað að taka sauðfje til sumargöngu úr öðrum sveitum eða sýslum. Þó má hver sá, sem fjallland er eigi notað hjá af innan-

60 hreppsmönnum, taka í það til sumargöngu, svo margt fje utanhreppsmanna, 17. ágúst sem ítölunefnd hefir metið.

7. gr.

Upprekstrartoll skal hver maður greiða með 1 alin fyrir hverjar 10 sauð-kindur, jafnt lömb sem fullorðið fje; nema öðruvísi sje um samið, hvort sem hann notar upprekstrarlandið eða ekki (samanber þó 4. gr.). Gjald þetta skal greiða innan októbermánaðarloka ár hvert; ber hreppsnefnd að innheimta það, þar sem hún hefir verið í útvegum með upprekstrarland, ef eigandi þess krefst.

8. gr.

Heimaland telst alt það land, sem hefur verið notað og nota þarf til búfjárgöngu, þegar fært er frá, og til slagna.

9. gr.

Áður en lömbum er slept eftir fráferur, skal gæta þeirra í tvo sólar- hringa að minsta kosti, annaðhvort heima eða í fjallkendi því, er þau eiga að ganga í yfir sumarið.

Enginn má leyfislaut reka fje sitt eða sleppa því í annara manna lönd.

Þá er lömb eða annað sauðfje er rekið á sumarhaga ægnum annara manna lönd, skal það gjört með þeirri varúð, að ekki hljótist skaði af.

Öllum er bannað að veita sauðfje móttöku til vor- eða sumargöngu úr öðrum sýslum, nema það hafi áður verið rækilega skoðað af hreppstjóra þess hrepps sýslunnar, sem fjeð kemur fyrst í.

III. kafli.

Um fjallskil.

10. gr.

Alla þá menn í hverjum hreppi, sem skyldir eru til, samkv. 11. gr., að gjöra fjallskil, skal hreppsnefnd kveðja til þess skriflega á ári hverju með næg- um fyrirvara. Í slíkum fjallskilaboðum skal taka fram, hvaða fjallskil hver og einn eigi að inna af hendi, í hvaða landi hver skuli ganga, hvernig fjallleit- um skuli haga, rekstrum til rjettar, geymslu safnsins við rjettina þar til rjettar- hald byrjar, hverjir sækja skuli fje í rjettir utan hrepps, hverjir vera skuli leitarstjórar og hve margir, og yfirleitt sjerhvað annað, er að fjallleitum lýtur. Fjallskilaboð gangi sem þingboð um hreppinn, og varðar sektum ef það tefst eða glatast fyrir vanrækslu eða hirðuleysi.

Allir fjáreigendur skulu, að forfallalaus, skyldir til að taka við leit- arstjórarstarfi og hafa það á hendi svo oft, sem hreppsnefnd vill. Til þess að sækja fje í rjettir utanhrepps, skulu ávalt valdir markglöggir og aðgætnir

menn, og skulu þeir hafa með sjer markaskrá sýslunnar, er ný mörk sjeu **60**
færð inn í. 17. ágúst

11. gr.

Hreppsnefnd er heimilt að leggja fjallskilakostnað, hlutfallslega eftir fjárfjölda, á hvern þann mann í hreppnum, er sauðkindur á, og þegar fjallskil einhvers nema ½ dagsverki, á hún heimting á, að hann leggi til mann til fjallskila, ef þörf krefur. Reki maður fjenað í aðra hreppa, getur hreppsnefnd fært niður fjallskil hans.

Full fjallskil greiðist af því fje, sem utanhreppsmenn reka til sumaröngu í hreppinn og ber sá, er tekur fjenaðinn ábyrgð á greiðslunni.

12. gr.

Allir búendur hreppsins eru skyldir að láta smala heimalönd sín ræki-lega fyrir hverja rjett, svo snemma, að alt ókunnugt fje, er finnast kann í heimalandi, geti náð til rjettar áður en rjettarhald byrjar, og skal reka það beinustu leið eða bæ frá bæ til rjettar eða í rjettarsafn. Sje ákvæði þessu ekki hlýtt, varðar það sektum frá 10 til 20 kr., og skal hreppsnefnd kaupa mann á kostnað þess, er brotið hefir, til að smala landið. Þeim, sem hafa stór heimalönd að smala, skal hreppsnefnd vægja í fjallskilum, er hún jafnar þeim á. Enginn má smala fjallönd fyrir leitir, nje heldur heimalönd annara, eða reka sauðfje úr þeim fyrir fyrstu rjett, nema með leyfi hlutaðeigandi hreppsnefnda.

13. gr.

Fjall-leitir skulu vera þrjár:

Fyrsta leit mánudaginn í 22. viku sumars, og skal rjettað sama dag í Dunksrjett í Hörðudalshreppi, Skarðsrjett í Haukadalshreppi, Flekkudalsrjett í Fellsstrandarhreppi, Hnúksrjett í Klofningshreppi og Múlarjett í Saurbæjarhreppi, en að morgni næsta þriðjudag í Hólsrjett í Hörðudalshreppi, Fellsendarjett í Miðdalahreppi, Gillastaðarjett í Laxárdalshreppi, Skerðingsstaðarjett í Hvammshreppi og Skarðsrjett í Skarðshreppi.

Önnur leit mánudaginn í 23. viku sumars í öllum hreppum sýslunnar nema í Miðdala- og Hörðudalshreppum. Í Miðdalahreppi skal hún vera miðvikudag í 23. viku sumars, en í Hörðudalshreppi á föstudag í 24. viku sumars. Þar sem veður banna leit áður nefnda daga, skal hún fara fram skilarjettardagana.

Þriðja leit skal fram fara mánudaginn í 25. viku sumars í öllum hreppum sýslunnar. Fleiri leitir má hreppsnefnd fyrirskipa, ef henni þykir þörf á.

14. gr.

Leitarstjórar skulu vandlega gæta þess, að allir þeir, sem menn eiga að leggja til í fjallleitir, sendi svo marga fullgilda leitarmenn, sem hreppsnefnd

60 hefir fyrirskipað, og að allir leitarmenn fylgi fjársafni sínu til rjettar. Þeir
 17. ágúst skulu og sjá um, að leitir fari vel og skipulega fram, að leitarmenn hefji leit sína strax og sauðljóst er orðið, bíði hver eftir öðrum á gangnamótum, að svo miklu leyti sem því verður við komið, og haldi leitunum samhliða.

Leitarstjóri hefir vald til að gjöra mann afturreka, ef hann að hans álit er ekki fullgildur.

Ef leitarmaður finnur fatlaða kind í leit sinni, og sjer engin ráð til að koma henni lifandi til rjettar, án þess að missa fje úr göngu sinni, skal hann skera höfuð af henni, dysja skrokinn svo vel, að hann vargjetist ekki, hlaða glögt merki hjá dysinni og tilkynna svo leitarstjóra sínum hvar hún er og hvaða mark hafi verið á kindinni. Leitarstjóra ber að tilkynna eiganda sem fyrst hvar dysin er, en annars hreppsnefnd, ef enginn hirðir.

15. gr.

Ef einhver vanrækir að láta fullgilda menn til fjallskilastarfa skulu leitarstjórar eða hreppsnefnd kaupa menn í staðinn, á hans kostnað.

Ef einhver óhlýðnast skipun leitarstjóra í leitum, eða hreppsnefndar eða rjettarstjóra við rjettarhöld, skal það tafarlaust kært fyrir lögreglustjóra til sekta.

Ef leitarstjórar, hreppsnefndir eða rjettarstjórar vanrækja skyldustörf sín, misbeita valdi sínu, eða hylma yfir með öðrum, er hver og einn skyldur að kæra það fyrir sýslumanni.

16. gr.

Enginn má reka fjallsafn heim á bæi í 1. leit, til þess að draga sitt eða annara fje úr því, nema hreppsnefnd leyfi.

IV. kafli.

Um rjettir, rjettarhöld og úrtíning.

17. gr.

Valdi rjettarbygging grasnámi eða jarðusla, skal, ef þess er krafist, fult endurgjald koma fyrir úr hreppssjóði, eftir mati óvilhallra manna, er sýslumaður útnefnir.

18. gr.

Hreppsnefndir skulu sjá um að fjárrjettir sje ávalt í gildu standi. Skulu dilkar svo stórir, að eigi þurfi að hleypa út úr þeim fyr en fjárdrætti öllum er lokið. Allir þeir hreppar, er sauðfje gengur saman hjá á sumrum, skulu byggja hæfilega stóra dilka í þeim hreppum, sem nokkur fjárvon er í, eftir nánari fyrskipun hreppsnefndar. Einnig getur hreppsnefnd krafist þess, að einstakir utan-

hreppsmenn, sem fá upprekstur í hreppnum, byggi sjer dilka. Skyldur er hver fjáreigandi að vinna eða láta vinna að rjettarbyggingu eða viðgerð hennar, eftir fyrirskipun hreppsnefndar, er jafnar helming slíkrar vinnu niður á alla hrepps-⁶⁰ búa eftir fjártölu þeirra, en helming á búendur eina eftir landverði jarða. ^{17. ágúst}

19. gr.

Lögrjettir skulu vera þessar :

- Í Hörðudalshreppi á Hóli,
- Miðdalahreppi á Fellsenda,
- Haukadalshreppi á Skarði eða við Villingadalsá,
- Laxárdalshreppi á Gillastöðum,
- Hvammshreppi á Skerðingsstöðum,
- Fellsstrandarhreppi á Flekkudal í Staðarfellslandi,
- Klofningshreppi í Hnúkslandi,
- Skarðshreppi á Skarði,
- Saurbæjarhreppi á Litlamúla.

Aukarjett skal og vera á Dunki í Hörðudalshreppi. — Breyta má um lögrjettarstaði, ef meiri hluti hreppsúa og sýslunefnd samþykkja.

20. gr.

Oddviti hreppsnefndar skal stjórna rjettarhöldum, en kjósa má þó hreppsnefnd annan mann fyrir rjettarstjóra. Rjettarstjóri sjer um rjettarhaldið, að það fari vel og skipulega fram, og eru allir, sem að rjettarhaldinu vinna, skyldir til að hlýða öllum þeim fyrirskipunum hans, er samhljóða eru þessari reglugjörð, og nauðsynlegar til að halda reglu og skipulagi. Hreppstjórar skulu vera viðstaddir rjettarhöld í hverri lögrjett til þess að annast lögreglu.

21. gr.

Rjettarstjórar skulu skipa hæfa menn til að sjá um, að fje misdragist ekki í rjettum, að svo miklu leyti sem unt er.

Ef einhver hreppsúi hefur of fáa menn til að draga fje sitt í rjettinni, svo að rjettarhald fyrir það tefst, er rjettarstjóra leyfilegt að kaupa menn, á hans kostnað, til að draga fje hans. Sama er og ef utanhreppsmenn eða hreppsnefndir annara hreppa leggja of fáa eða ljelega menn til í rjettina.

22. gr.

Enginn má mörka nokkra kind á eyrum eða hornum í lögrjett nema með leyfi rjettarstjóra og undir hans umsjón.

60
17. ágúst

Rjettarstjóri skal hafa sterkar gætur á, að ekki sjeu teknir ómerkingar úr rjettinni fyrir en sundurdrætti er lokið. Þá ómerkinga, sem engin ær helgar sjer í almenningnum, skal láta í sjerstakan dilk, og hleypra þangað þeim ám, sem líkur eru til að vanti dilka. Þeir ómerkingar, sem engin viðstödd ær helgar sjer, skulu seldir í skilarjett.

23. gr.

24. gr.

Mýjetningar og allar þær kindur, sem að dómi tilkvaddra manna, hafa skemd eyru, af sólbruna, kali o. fl., og auðsjáanlega hefir skemst svo mark á, að ekkert mark er hægt að gera úr á eyrum þeirra eða hornum, skulu seldar straks að afloknu rjettarhaldinu, ef enginn sannar eignarrjett sinn á þeim. Andvirði þeirra rennur í sveitarsjóð þar sem þær eru seldar. Sjeu slíkar kindur með sjerstököm einkenum, skulu þær seldar samkvæmt 1. gr.

25. gr.

Búanda þeim, sem ábúð hefir á landi þar sem lögrjett stendur á, skal gjalda rjettartoll úr viðkomandi sveitarsjóði, er eigi fari þó fram úr 20 álnum árlega, en að Dunki í Hörðudalshrepp sje hámark 7 álnir.

26. gr.

Þeir menn, sem sendir eru í lögrjettir utanhrepps, samkv. 2. lið 10. gr., skulu skila í lögrjett síns hrepps, öllu því sauðfje, sem þeir hafa tekið í utanhrepps-rjettum. Þó mega þeir sjálfir skila fje þeim eigendum, sem heima eiga á bæjum á leiðinni. Afganginn skulu þeir reka á lögrjettarstað, en ef þeir geta ekki náð í fyrstu rjett, vegna vegalengdar, skulu þeir skila rekstrinum eftir því sem hreppsnefnd hefir ákveðið.

Fje það, sem kemur úr öðrum hreppum í síðari rjettum, skal ganga tafarlaust bæ frá bæ beinustu leið til eigenda. Sá, sem sleppir rekstri, er honum hefir verið afhentur, eða fer illa með sauðfje annara, svo sem með því að svelta það inni í húsum eða girðingum meira en næturlangt, borgi 1 kr. í sekt fyrir hverja kind, nema þyngri hegning liggi við. Sektir þessar renna í sveitarsjóð.

27. gr.

Hreppsnefndir skulu sjá um geymslu hjá áreiðanlegum manni í hreppnum á þeim kindum öllum, sem enginn hirðir í 1. rjett, og engin ráðstöfun hefir verið gjörð fyrir, svo og ómerkingum þeim, er eigi má selja samkv. 23. gr. Telst slík geymsla til fjallskila. Hreppsnefnd getur heimtað sjer þetta endurgoldið af fjáreigendum.

28. gr.

60

Skilarjettir skulu haldnar þriðjudaginn í 23. viku sumars, í öllum hreppum sýslunnar nema í Miðdala- og Hörðudalshreppum. Í Miðdalahreppi skal skilarjett haldin fimtudaginn í 24. viku sumars, en í Hörðudalshreppi laugar- daginn í sömu viku.

Rjettarhöld má hreppsnefnd fyrirskipa í tilefni af öðrum leitum, ef hún telur það nauðsynlegt.

29. gr.

Alt það sauðfje, sem enginn vill hirða í skilarjett, og það, sem ekki þekkest mark á, skal selt skilarjettardaginn, þó eigi fyr en kl. 4 e. h.

30. gr.

Ef sauðfje, sem innanhreppsmenn eða menn í nágrannahreppum eiga, finst í afrjettum eftir allar leitir, skal það tafarlaust rekið bæ frá bæ stystu leið til eigenda. Finnandi getur krafist borgunar fyrir fyrirhöfn sína af eiganda; þó má sú borgun aldrei fara fram úr 4 álnum fyrir fullorðna kind, og 2 álnum fyrir lamb.

Ef kindur finnast eftir allar rjettir, en eigandi þeirra er svo fjarri, að ekki þykir gjörlegt að senda honum þær eða koma þeim til skila á annan hátt, skal selja slíkar kindur, að auglýstum sölustað og stund með nægum fyrirvara. Þjóðist einhver til að veita þeim móttöku og greiða áfallinn kostnað, skulu þær eigi seldar. Kindur, sem finnast á þessum tíma, og ekki þekkest eigandi að, skulu seldar strax og búið er að auglýsa þær með nægum fyrirvara.

31. gr.

Um hver áramót skal hreppsstjóri senda sýslumanni mörk og lýsing á því óskilafje, er hann hefir selt á uppboðum í hreppnum, og enginn eigandi hefir leitt sig að, en sýslumaður auglýsir þetta í Lögbirtingablaðinu. Þeir, sem sanna eignarrjett sinn á hinum seldu kindum fyrir Mikaelsmessu næstu á eftir, eiga heimting á að fá andvirði kindanna hjá hlutaðeigandi hreppstjóra, að frádregnum kostnaði. Andvirði óskilafjenaðar, sem enginn sannar eignarrjett sinn á, rennur í hlutaðeigandi sveitarsjóð. Hreppsstjórar skulu sýna hreppsnefnd kvittanir fyrir fjárverði því, er þeir hafa greitt eigendum.

V. kafli.

Um vorleitir.

32. gr.

Ein vorsmölun skal fara fram í öllum hreppum sýslunnar mánudaginn í 11. viku sumars.

60

17. ágúst

Alt það sauðfje, sem finst í heimahögum við smölun eftir 32. gr., skal rekið heim til næstu bæja við beitarlöndin, og skilið þar sundur eftir vild fjáreigenda. Það fje, sem engin ráðstöfun hefir verið gjörð fyrir, skal rúíð og ómörkuð lömb mörkuð fyrir eigendur. Skulu leitarmenn annast þetta, og ber þeim 50 aurar fyrir að taka ull af kind, en skylt er þeim að marka lamb hvert fyrir ekkert. Ullin skal geymd á góðum stað, og eigendum gjört aðvart um hana.

33. gr.

VI. kafli.

Um ótamin hross.

34. gr.

Hver sá, sem á ótamin hross, skal koma þeim á afrjett til sumargöngu eigi síðar en 8 vikur af sumri, eða þá er nægur gróður er kominn, nema land hans liggir svo, að ekki gjöri þau öðrum skaða með ágangi.

35. gr.

Sumargöngutoll skal eigandi greiða afrjettarbónda með 3 álnum fyrir hvert hross, nema öðruvísi sje um samið.

36. gr.

Leiti afrjettarhross niður í bygð á þeim tíma, sem þeim er ætlað að ganga á fjalli, skal ábúandi sá, sem þau leita til, skyldur að reka þau til fjalls aftur. Ef afrjettarhross gera mikinn ágang í heimalöndum, má sá ábúandi, sem fyrir þeim verður, reka þau beint til rjettra eigenda. Reki hann hross í annars manns heimalönd, skal hann skyldur að gjalda þeim ábúanda fyrir átroðning af þeim.

37. gr.

Öllum ótömdum hrossum skal smalað til rjetta í 2. leit. Með óskilahross skal farið sem óskilakindur, sbr. 29. og 30. gr., þó má ekki selja þau fyr en lýst hefir verið eftir eigendum í nálægum sveitum, og sjeu þau eigi seld fyr en 3 vikur eru liðnar frá því að lýsing var útgefin.

VIII. kafli.

Um brot o. fl.

38. gr.

Brot á reglugjörð þessari varða sektum frá 2 til 100 krónum, er renna í sveitarsjóð þar sem brotið er framið, nema þar sem öðruvísi er ákveðið.

Mál, er rísa út af broti á reglugjörðinni, skal farið með sem opinber lögreglumál.

39. gr.

60

Með reglugjörð þessari er úr gildi numin fjallskilareglugjörð fyrir Dala- 17. ágúst sýslu, frá 6. ágúst 1912.

Reglugjörð þessi, sem sýslunefnd Dalasýslu hefir samið og samþykkt samkvæmt 71. gr. sveitarstjórnarlaganna, sbr. lög nr. 48, 28. nóvember 1919, staðfestist hjermeð til að öðlast gildi 1. september 1923 og birtist til eftirbreytni öllum, sem hlut eiga að máli.

Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið, 17. ágúst 1923.

Í fjarveru ráðherrans.

Vigfús Einarsson.

Páll Pálmason.

Staðfesting konungs á skipulagsskrá fyrir Gjafasjóð Bjarna Árnasonar og Guðrúnar Sigurðardóttur, hjóna í Króki í Pörtum, útgefin á venjulegan hátt, að mandatum af dóms- og kirkjumálaráðherra, 17. ágúst 1923. Skipulagsskráin er þannig: 61

SKIPULAGSSKRÁ

Gjafasjóðs Bjarna Árnasonar og Guðrúnar Sigurðardóttur hjóna í Króki í Pörtum.

1. gr.

Sjóðurinn heitir: Gjafasjóður Bjarna Árnasonar og Guðrúnar Sigurðardóttur hjóna í Króki í Pörtum.

2. gr.

Sjóður þessi er stofnaður með 3000 — þrjú þúsund — krónum, sem eru í bók nr. 4340 við Sparisjóð Árnassýslu á Eyrarbakka.